

Nr 150.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till vissa iståndsättningsåtgärder å San Michele m. m.; givna Stockholms slott den 17 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Josef Weijne.

Propositionens innehåll.

I propositionen erinras, att förste livmedikus Axel Munthe, som avled den 11 februari 1949, genom testamente förordnat, att hans egendom San Michele på Capri med tillhörande byggnader och anläggningar samt alla där befintliga lösören skulle vid hans död tillfalla svenska staten att användas till främjande av de kulturella förbindelserna mellan Sverige och Italien. Detta ändamål skulle enligt testamentet kunna fyllas exempelvis genom att på San Michele gratis eller mot lämplig avgift upplåtes bostad åt svenska studenter, konstnärer, forskare, journalister eller andra gäster, som kunde antagas dela donators känslor för Italien och den klassiska kulturen samt den humanistiska forskningen överhuvud.

Vidare framhålles, att enligt vad utredningen i ärendet visat San Michele icke lämpligen kan användas för det med donationen avsedda ändamålet utan relativt omfattande och dyrbara iståndsättningsåtgärder och inventarieanskaffningar. Byggnadsstyrelsen har beräknat dessa kostnader till 175 000 kronor.

I propositionen äskas dels ett anslag av 85 000 kronor för de för nästa budgetår erforderliga iståndsättningsåtgärderna och dels ett anslag av 10 000 kronor såsom bidrag till driftkostnaderna för samma budgetår.

Det förutsättes, att styrelsen för svenska institutet i Rom skall omhändehava den administrativa förvaltningen av San Michele.

Utdrag av protokollet över eklestikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 mars 1950.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**, statsråden **SKÖLD**, **QUENSEL**, **DANIELSON**, **VOUGT**, **ZETTERBERG**, **NILSSON**, **STRÄNG**, **ERICSSON**, **WEIJNE**, **ANDERSSON**, **LINGMAN**.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för eklestikdepartementet, statsrådet **Weijne** följande.

Förste livmedikus Axel Munthe, som avled den 11 februari 1949, har i *testamente* av den 5 januari 1948 förordnat följande:

»Härmed förordnar jag såsom min yttersta vilja, att min egendom San Michele på Capri med tillhörande byggnader och anläggningar samt alla där befintliga konstverk, böcker, inventarier och andra lösören skall vid min död tillfalla svenska staten att användas till främjande av de kulturella förbindelserna mellan Sverige och Italien.

Det är min önskan och förhoppning, att staten skall anförtro åt Svenska Institutet i Rom att omhändervärd egendomen och på bästa sätt använda den för främjande av Institutets syften. Jag är förvissad om, att Institutets styrelse skall visa sig ha vilja och förmåga att, med pietetsfullt bevarande av San Michele's egenart, låta denna min donation tjäna det av mig angivna ändamålet, exempelvis genom att gratis eller mot lämplig avgift där upplåta bostad åt svenska studenter, konstnärer, forskare, journalister eller andra gäster, som kunna antagas dela mina känslor för Italien och den klassiska kulturen samt den humanistiska forskningen överhuvud.

Jag förlitar mig på, att vid ordnandet av förhållandena på San Michele hänsyn tages till de personer, som bebo och vårda egendomen.»

Ett *senare testamente* av *Munthe*, dagtecknat den 16 november 1948, innehåller bland annat följande stadgande:

»Jag förordnar härmed såsom min yttersta vilja att min kvarlåtenskap skall fördelas på följande sätt:

1) till svenska staten min egendom San Michele i sitt nuvarande skick med närliggande *Foresteria* att tillträdas efter min död och förvaltas av Svenska Institutet i Rom; — — —»

Boutredningsmännen, hovintendenten **P. Malmsten** och advokaten **G. Grönberg**, ha i skrivelse den 9 mars 1949, på anmodan av samtliga döds-

bodelägare, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte på kronans vägnar mottaga det gjorda testamentslegatet på sätt och på villkor som angivas i Munthes förutnämnda testamenten.

I boutredningsmännens skrivelse upplyses, att Munthe icke i något testamenteriskt förordnande bestämt, att i Sverige eller utlandet utgående arvsskatt eller övriga avgifter skola gäldas av det oskiftade boet.

Enligt företedda bevis ha Munthes testamenteriska förordnanden till alla delar godkänts av samtliga dödsbodelägare.

Med skrivelse den 16 september 1949 ha boutredningsmännen ingivit en kartskiss över Munthes fastigheter på Capri samt anfört i huvudsak följande.

Sedan vi haft tillfälle att mera personligt diskutera med dödsbodelägarna, vad doktor Munthe i sitt testamente kan ha avsett med sin »egendom på Capri med tillhörande byggnader och anläggningar», har för oss klarställts, att enligt dödsbodelägarnas enstämmiga mening testamentslegatet skall avse icke endast de bebyggda tomterna utan även den norr därom belägna tomten nr 27, vilken av Munthe inköpts för att hindra skymmande bebyggelse, de söder därom belägna områdena nr 57 (La Montagna) och nr 56 (Castello Barbarossa) samt den väster om La Montagna belägna tomten nr 96. Doktor Munthes testamentslegat avseende San Michele skall sålunda, enligt dödsbodelägarnas samstämmiga mening, omfatta samtliga å kartskissen med rött och blått streckade områden.

Genom beslut den 28 april 1949 förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja meddela beslut framdeles i fråga om mottagande av den testamenterade egendomen samt anbefalldes byggnadsstyrelsen att i samråd med föreståndaren för svenska institutet i Rom låta verkställa besiktning av egendomen och uppgöra förslag till de åtgärder, som erfordrades för att egendomen skulle kunna användas för i Munthes testamenten angivet ändamål, samt därefter till Kungl. Maj:t inkomma med av kostnadsberäkningar åtföljt förslag i ämnet.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 29 november 1949 redovisat resultatet av gjord besiktning samt framlagt förslag till erforderliga åtgärder jämte kostnadsberäkningar, slutande på 175 000 kronor.

På byggnadsstyrelsens uppdrag har stipendiaten vid svenska institutet i Rom, arkitekten Jan Wallinder, gjort uppmätningar och beskrivningar av det huvudsakliga byggnadsbeståndet på de i donationen ingående områdena. Wallinders uppmättningsritningar och en av honom uppgjord situationsplan ha fogats till handlingarna i ärendet.

Av situationsplanen synes framgå, att egendomen San Michele, som är belägen inom Anacapris kommun, omfattar följande tomtområden (numrerbeteckningarna avse numren å Anacapris fastighetskarta):

	Areal
tomt nr 12 (obebyggd)	75 m ²
» » 27 (bebyggd med förrådshus)	3 295 »
» » {49 (bebyggda med Villa San Michele, kapellet . . . . }	4 166 »
» » {52 San Michele samt vaktmästarbostad) . . . . . }	65 »
» » 64 (bebyggd med La Foresteria)	2 169 »
» » 96 (bebyggd med stall)	2 260 »
» » 57 (La Montagna, obebyggd)	44 080 »
» » 56 (Castello Barbarossa, bebyggd med Villino Barbarossa)	c:a 1 890 »
	C:a 58 000 m ²

Byggnadsstyrelsen anför beträffande tomtområdena, byggnader och inventarier följande.

Tomterna äro belägna i mot nordväst relativt brant sluttande terräng. Höjdskillnaden mellan de högst och lägst belägna delarna av området beräknas uppgå till cirka 100 m. Tomterna 27, 49 och 64 bestå till större delen av kultiverad mark samt 96 av såväl kultiverad som betesmark. Tomterna 56 och 57 äro fridlysta för att bereda skydd för fågelliv.

Inom området äro följande byggnader belägna: Villa San Michele, Kapell San Michele, vaktmästarbostaden, La Foresteria, Villino Barbarossa, en förrådsbyggnad och ett stall.

Samtliga byggnader äro uppförda på det på Capri traditionella sättet. Sålunda äro ytter- och huvuddelen av innerväggarna murade av mycket grovt tuktad natursten — kalksten eller tuff — i bruk. Allt murverk är ut- och invändigt putsat och vitkalkat. Bjälklagen äro utförda som valv av natursten. Golven äro belagda med natursten eller keramiska plattor och yttertaken äro, vare sig de äro plana eller välvda, täckta med ett cirka 2 cm tjockt lager av gjutasfalt.

Villa San Michele å tomt 49 innehåller — förutom entré, passager, trappor, förråd och pannrum — i bottenvåningen två rum och kök, i våningen 1 trappa upp fyra rum samt i våningen 2 trappor upp två rum och badrum. I anslutning till byggnaden finnas kringbyggda gårdar, loggior, pergola och terrasser.

Vaktmästarbostaden ligger å samma tomt som Villa San Michele och omfattar två rum och kök.

Bottenvåningen i La Foresteria, tomt 64, innehåller entré, två rum och kök samt källarlokaler och vattencistern. I våningen 1 trappa upp finnas fem rum, badrum m. m. och 2 trappor upp är ytterligare ett rum.

Villino Barbarossa å tomt 56 utgöres av genom om- och tillbyggnad under dr Axel Munthes tid förändrat kapell, som nu innehåller tre mindre rum och ett köksutrymme.

Förrådsbyggnaden, som ligger på tomt 27, har planmåten 5 × 5 m. Stallet på tomt 96 är mycket primitivt.

Då byggnadernas underhåll under de sista tjugo-trettio åren har varit bristfälligt, äro dessa för närvarande i mindre gott skick. Sålunda äro yttertakens asfaltlager förbrukade, vilket medfört fuktskador i ett flertal

underliggande rum. Även fasaderna uppvisa, särskilt på taklisterna, skador, som i allmänhet torde uppkommit av i murverket inträngande fukt. I synnerhet äro murkrönen på Villa San Michele illa åtgångna liksom även parapetmuren på La Foresteria. Ytter- och innerväggars kalkning är i allmänhet i mindre gott skick. Golvens keramikplattor hava, särskilt där glaserade sådana förekomma, många sprickor. Fönster- och dörrsnickerier äro skeva och utan täckande målning. Utvändiga smiden äro i allmänhet rostiga. Villino Barbarossa har under krigsåren spolierats, all fast och lös inredning är bortförd eller sönderslagen och väggar, golv och tak äro illa åtgångna.

Bostäderna böra förses med uppvärmningsanordningar, enär temperaturen under november till och med februari stundom underskrider noll. I villa San Michele finnes i de flesta rummen centralvärmeledning, som dock icke varit i bruk under de senaste tjugo åren. Den har emellertid provats och befunnits efter grundliga reparationer kunna fungera tills vidare.

La Foresteria och vaktmästarbostaden uppvärmas med kaminer.

På grund av den geologiska strukturen av öns högre partier finnas inga källor och ej heller har brunnborrning givit något resultat, varför man för sin vattenförsörjning på ön är hänvisad till att uppsamla och förvara dagvatten. Som uppsamlingsytor användas i första hand yttertaken, vilka avvattnas genom rörledningar till under husen anordnade murade cisterner. Sådana finnas byggda under Villa San Michele, La Foresteria och Villino Barbarossa. Dessutom finnas i de högre belägna delarna av San Micheles och La Foresterias trädgårdar samt nedanför Villino Barbarossa hårdgjorda ytor, vilka tjäna som uppsamlingsytor till underliggande cisterner. Från dessa kan vattnet under tryck ledas till de nedanför liggande byggnaderna. Från cisternerna leder ett primitivt ledningsnät ovan jord respektive delvis utanpå byggnadernas fasader till mindre behållare på byggnadernas tak, varifrån ledningar föras in i byggnaderna. De murade vattencisternerna under husen medföra emellertid vissa byggnadstekniska olägenheter, då fukt lätt intränger i murverket och förorsakar skador, och i synnerhet har cisternen under gården i Villa San Michele skadat denna byggnad. Cisternerna kunna i deras nuvarande skick knappast sägas fylla de hygieniska krav, som måste ställas på sådana anläggningar. Ej heller torde deras dimensioner vara tillfyllest vid en eventuell kommande användning av byggnaderna som stipendiatbostäder.

Avloppsvattnet ledes i klena rör av bly eller galvaniserat järn eller i ytligt liggande murade kanaler i mark till täckta gropar i byggnadernas närhet, s. k. pozzi neri, där de fasta partiklarna avsättas och vattnet bortledes genom infiltration i marken. Detta system är allmänt brukligt på Capri.

Elinstallationer med ljuspunkter och stickkontakter hava utförts delvis i Villa San Michele och mer fullständigt i La Foresteria samt i vaktmästarbostaden. Alla ledningsdragningar äro utvändiga och installationerna äro av omodernt utförande.

Trädgårdsanläggningarna vid San Michele och La Foresteria äro vildvuxna och bristfälligt underhållna. Pergolornas murade kolonner äro flerstädes skadade och sönderfallna och terrasser nedrasade.

Doktor Munthes sterbhus har utsett en förtroendemän på platsen, redaktören Josef Oliv, som sedan den 11 juni 1949 haft vården om San Michele. Oliv har under denna tid så långt ekonomiska resurser medgivit utfört ett förtjänstfullt arbete för att bota de värsta skadorna och hindra ytterligare

förfall och förstörelse. Bland annat har under hans ledning nya asfalttak lagts å kapellet och vaktmästarebostaden samt å en del av villa San Michele varjämte de båda förstnämnda byggnaderna ommålats in- och utvändigt. Kostnaderna härför ha uppgått till omkring 435 000 lire eller cirka 3 650 kronor och ha delvis bestritts av Oliv själv samt till större delen av sommarens biljettintäkter. Oliv har även i samråd med landsantikvarien Bertil Waldén förtecknat och besiktigt de lösa inventarierna, dock ej konstföremålen. Inventarierna, vilka bestå av såväl äkta och värdefulla föremål som falsifikat, imitationer och tämligen enkla hantverks- och fabriksarbeten, uppvisa påtagliga tecken på bristfälligt underhåll, och i vissa fall föreligger allvarlig risk för obotlig skadeverkan, om ej snara åtgärder vidtoges för deras iståndsättning.

Inom byggnadsstyrelsen har uppgjorts preliminärt förslag till iståndsättnings- och smärre förändringsarbeten å byggnader samt approximativ beräkning av kostnaderna härför. Styrelsen har därvid utgått ifrån att Villa San Michele skall fungera som museum, tillgängligt för turister. Bostad om två rum och kök inredes för föreståndare, vaktmästarbostaden bibehålles som sådan och i La Foresteria iordningställas rum för stipendiater och dylika. Å Villino Barbarossa göras tills vidare endast nödvändiga utvändiga iståndsättningsarbeten. Vidare behöva vattencisterner och trädgårdsanläggningar iordningställas, de förra böra dessutom i vissa fall utvidgas.

Kostnaderna för behövlige arbeten å byggnader och i trädgården ha beräknats med ledning av skedd besiktning och i övrigt införskaffade uppgifter. Byggnaderna ha ansetts böra sättas i sådant stånd, att framdeles endast underhållsarbeten beräknas bli behövlige. Kostnaderna för renovering av möbler, för nyanskaffning av möbler och dylikt ha beräknats med ledning av från bland annat redaktör Oliv lämnade uppgifter.

Villa San Michele.

Byggnadsarbeten	30 000
Målningsarbeten	5 000
Sanitära anläggningar och värmeledning	8 000
Arbeten för vattenförsörjning	12 000
Elarbeten och telefon	3 000
Arbeten i trädgården	5 000
Administration, kontroll, arvoden, oförutsedda utgifter etc.	12 000
Summa kronor	75 000

La Foresteria.

Byggnadsarbeten	20 000
Målningsarbeten	3 000
Sanitära arbeten	3 000
Kaminer	1 000
Arbeten för vattenförsörjning	10 000
Elarbeten	3 000
Arbeten i trädgården	3 000
Administration, kontroll, arvoden, oförutsedda utgifter etc.	7 000
Summa kronor	50 000

Kapell San Michele, vaktmästarbostaden och övriga byggnader.

Byggnadsarbeten	Summa kronor	5 000

Möbler, husgeråd etc.

Reparation av antika möbler	5 000	
Nyanskaffning av möbler och husgeråd etc.	35 000	
Frakter, oförutsedda utgifter etc.	5 000	
	Summa kronor	45 000

Sammanlagda kostnaderna bli 175 000 kronor.

Slutligen har byggnadsstyrelsen beträffande de årliga underhålls- och driftkostnaderna för anläggningen och dessa kostnaders bestridande anfört följande.

De belopp som visningar av Villa San Michele ha inbringat kunna icke med ledning av intäkterna under tidigare år säkert beräknas, emedan visningsavgifterna varit frivilliga och uppburits okontrollerade av enskilda personer. Med ledning av inkomsterna för tiden mars—september 1949 har emellertid redaktör Oliv räknat med ett årligt besökandeantal av cirka 36 000, vilket skulle ge en inkomst av 3 600 000 lire eller cirka 30 000 svenska kronor efter nuvarande kurs.

Någon nämnvärd inkomst från jordbruket eller vinodlingen kan icke beräknas, men böra dessa dock utarrenderas till någon skötsam person.

Då under dr Munthes tid en del av inkomsterna överlämnades till de fattiga inom Comune di Anacapri har boutredningsmannen Malmsten den 9 juni 1949 bekräftat en provisorisk överenskommelse med kommunen, att 60 procent av visningsmedlen för tiden den 1 mars—31 oktober 1949 skulle tillfalla denna och 40 procent sterbhuset. Comune di Anacapri skulle därvid svara för samtliga skatter och stämpelavgifter i detta samband. Genom denna överenskommelse annullerades tidigare arrangemang och överenskommelsen skulle icke hava bindande verkan för framtiden.

Dr Munthe har i sitt testamente bestämt att 20 000 kronor skall överlämnas till de fattiga i Anacapri.

För att icke bryta den muntheska traditionen och för att upprätthålla ett gott förhållande med kommunen synes denna alltjämt böra få en del av intäkterna från biljettförsäljningen. Byggnadsstyrelsen föreslår, att denna del sättes till 40 procent under förutsättning att kommunen betalar hela skatten å biljettavgifterna. De resterande 60 procenten böra användas för egendomens drift och underhåll.

Om 40 procent frånräknas inkomsterna på biljettförsäljningen beräknas nettobehållningen uppgå till 18 000 kronor.

Årliga utgifterna för anläggningens underhåll och drift beräknas till

Skatter	16 000	lire
Telefon	20 000	»
Värme och lyse	125 000	»
Reparationer och underhåll	600 000	»
Vaktmästare och biljettförsäljare	400 000	»
	1 161 000	lire

vilket blir 9 600 svenska kronor.

Härutöver erfordras en fast anställd föreståndare, som skall hava uppsikt över anläggningen samt förestå stipendiathemmet. Han bör lämpligen närmast vara svenska institutets i Rom tjänsteman och avlönas genom detta. Åtminstone under de första mest arbetskrävande åren, då bland annat byggnadsarbetena skola pågå och hela driften organiseras för det avsedda ändamålet, synes lönen för en sådan föreståndare böra sättas till 800 kronor i månaden, d. v. s. 9 600 kronor per år. Detta belopp torde böra uppföras på svenska institutets stat.

Styrelsen för svenska institutet i Rom har i remissutlåtande den 27 januari 1950 uttalat, att den ifrågasatta donationen kunde bli av betydande värde för svenskt kulturliv. Styrelsen ansåge, att institutionen lämpligen borde erhålla karaktären av en stiftelse och styrelsen vore beredd att påtaga sig uppgiften att tillika fungera som stiftelsens styrelse och handha stiftelsens administrativa och ekonomiska angelägenheter, antingen själv eller genom en för ändamålet särskilt bildad delegation, varigenom sådana organisationer kunde bli representerade, vilkas intressen vore avsedda att tillgodoses genom donationen. Dennas betydelse i olika hänseenden har av styrelsen för svenska institutet i Rom närmare utvecklats sålunda:

För att uppfylla testators avsikt torde på San Michele böra upprättas ett gästhem, där svenska kulturarbetare av olika slag kunna beredas tillfälle till arbete och rekreation. San Michele kan i denna form komma att utgöra en utmärkt bas för svenska forskare och andra kulturarbetare. Det torde böra anförtras åt den blivande styrelsen att pröva och avgöra de frågor, som stå i samband med upplåtandet av bostad på San Michele. Härvid bör tillses, att endast sådana personer mottagas som stadigvarande gäster, som kunna få verkligt gagn av en vistelse på San Michele och därigenom bliva i tillfälle att i fortsättningen göra värdefulla insatser på olika områden av vårt kulturliv. För förmånen av vistelse på San Michele torde böra föreskrivas en maximitid, förslagsvis högst ett år.

Styrelsen får framhålla, att Capri ligger i omedelbar närhet av italienska och andra forskningscentra, vilkas verksamhetsfält omspanna vitt skilda discipliner. Därför skulle San Michele på ett allsidigt sätt väl lämpa sig för sitt nya ändamål.

Sålunda finnas, förutom Neapels universitet med berömt bibliotek, följande institutioner i staden och dess omedelbara omgivning.

För arkivforskare och medeltidshistoriker det stora statliga arkivet, där Farnese-arkivet förenats med äldre samlingar jämte det bourbonska arkivet till en i sitt slag unik men föga utnyttjad aktsamling, belysande tidig europeisk historia.

För filosofer och historiker det nyinstiftade Benedetto Croce Institutet, som är av internationell karaktär och ställer den frejdade forskarens eget bibliotek på 40 000 band till fritt förfogande.

För botanister, zoologer och cellforskare den Internationella Zoologiska Stationen med sina stora möjligheter för experimentell naturvetenskaplig forskning, redan väl känd av och i nära kontakt med vetenskapsakademien.

För vulcanologer det Vulcanologiska Institutet i Neapel samt observatorierna på Vesuvius och vid Solfataran.

För oceanografer Neapels aquarium, Europas största institution i sitt slag.

För klassiker, arkeologer och konsthistoriker de enastående samlingarna av antiker och måleri i Neapels museum, grävningfälten i Pompeji och Herculaneum samt den berömda Neapelakademien för humanistisk forskning.

En alldeles speciell gren av naturvetenskaplig forskning skulle, enligt vad styrelsen erfarit, kunna få en betydelsefull replipunkt på San Michele. Sveriges Ornitologiska Förening har nämligen genom sin ordförande professor S. O. Hörstadius meddelat, att bergvidden ovanför San Michele torde utgöra en viktig nedslagsplats för flyttfåglar. San Michele kunde därför med fördel användas som en observationsstation, vilken skulle kunna komplettera den redan på Öland befintliga stationen till stort fromma för svensk flyttfågelsforskning. En dylik kontrollstation finnes för närvarande icke i medelhavsområdet, men vore synnerligen önskvärd, så mycket mera som vårt land redan intog en internationellt ledande ställning inom hit hörande forskning. Också hade Sveriges Ornitologiska Förening beslutat att till San Michele sända en observatör under mars 1950.

Anordnades en dylik station, skulle också fågelskyddet, testators älsklingstanke, verksamt kunna främjas.

Sin största kulturfrämjande uppgift skulle emellertid enligt styrelsens uppfattning stiftelsen erhålla såsom arbetsplats för skriftställare, tonsättare och konstnärer, som på San Michele kunna erbjudas en inspirerande miljö. Vetenskapsmän, som önska i lugn sammanfatta sina resultat eller planera nya forskningsuppgifter skulle ävenledes där finna en idealisk vistelseort.

Danmark har sedan 1920-talet ett gästhem av liknande slag som avsetts med San Michele i sin San Cataldo-stiftelse på Sorrento-halvön. Denna är tillkommen genom en privat donation, men kan vidmakthållas endast genom årliga tillskott av statsmedel. Den har flera rum än San Michele; gästerna mottagas endast på begränsad eller kortare tid, något som Munthe ej avsåg med sin stiftelse, och gästhemmet erbjuder därför huvudsakligen endast rekreation. Denna stiftelses betydelse för danskt kulturliv har på flera sätt vitsordats.

Styrelsen har funnit de av byggnadsstyrelsen föreslagna iståndsättningsåtgärderna lämpliga och de beräknade kostnaderna härför relativt blygsamma i förhållande tillegendomens värde.

Beträffande villkoren för gästernas vistelse på San Michele ansåge styrelsen, att en viss avgift borde erläggas för rumshyra. Någon mathållning genom stiftelsens försorg vore styrelsen icke beredd att förorda, då tillgång på lämpliga matställen funnes i Anacapri. Då personer, som i och för sig skulle kunna komma ifråga för vistelse på San Michele, i vissa fall saknade ekonomiska möjligheter att bestrida kostnaderna för resan till och från Capri, vore det synnerligen önskvärt om något belopp stode till styrelsens förfogande för att utdela resebidrag. Styrelsen hade likväl ansett sig nu böra avstå från att hemställa om medel för detta ändamål.

Beträffande driften av San Michele har styrelsen för svenska institutet i Rom anfört i huvudsak följande.

Enligt styrelsens uppfattning synes det nödvändigt att San Michele allt fortfarande hålles öppet för turister. Dr Munthes över hela världen kända och till omkring tjugufem olika språk översatta verk »Boken om

San Michele» har självfallet verksamt bidragit till ställets internationella ryktbarhet. Villan besökes dagligen av ett stort antal turister. Under det gångna året uppgick antalet besökare till i medeltal 150 per dag. Därest San Michele blir svenska statens egendom kan stället bibehålla sin karaktär av en betydande turistattraktion, något som icke i annat fall med visshet kan påräknas. De lokala myndigheterna på Capri äro synnerligen angelägna om att denna sevärdhet bevaras, enär en del av inträdesavgifterna såsom skedde under dr Munthes livstid komma Anacapris fattiga till godo.

Visningarna inbringa rätt väsentliga belopp. Styrelsen anser sig — försiktigt räknat — böra uppskatta nettoinkomsten av desamma till i svensk valuta räknat omkring 14 000 kronor.

Omhänderhavande av de uppgifter, vilka äro förenade med skötseln av San Michele böra anförtros åt en på stället boende person, benämnd intendent. Han har att efter styrelsens anvisningar svara för gästhemmets drift samt egendomens förvaltning och underhåll, hava översikt över visningarna av San Michele, övervaka och handleda tjänstepersonalen ävensom gentemot myndigheter och andra hävda stiftelsens intressen. Under den tid, ombyggnads- och reparationsarbeten pågå, skall intendenten efter direktiv från byggnadsstyrelsen leda dessa. Denna förnyelseperiod för egendomen räknar styrelsen komma att sträcka sig över en tid av omkring två år. Under denna period torde en heltidsanställd intendent erfordras och bör denne förste innehavare av befattningen vara en person med särskilda kvalifikationer för dessa dubbla uppgifter. Enligt styrelsens mening bör ersättningen åt intendenten under de två första åren utmätas på följande sätt:

1) arvode	10 000
2) fri resa en gång årligen till Sverige och åter, högst	1 200
3) förmån av fri bostad med värme, lyse m. m.	

Efter de två första årens utgång, då man kan beräkna att de med ombyggnadsarbetena m. m. förenade göromålen bortfalla, anser styrelsen, att förmånerna för innehavaren av intendentsbefattningen böra kunna reduceras. Denna fråga bör i god tid före periodens slut upptagas till övervägande.

I enlighet med vad byggnadsstyrelsen avsett, bör intendenten disponera bostad i Villa San Michele.

För egendomens skötsel erfordras vidare en vaktmästare, som förutom vanliga vaktmästarsysslor även bör ombestyras inträdesavgifters upptagande. Härjämte torde ett vaktmästarbiträde böra anställas. Styrelsen beräknar årslönerna för vaktpersonalen till sammanlagt 7 500 kronor. Vaktmästarbostaden bör kostnadsfritt stå till vaktpersonalens förfogande.

De områden, vilka icke äro upptagna av trädgård och park, böra enligt styrelsens mening i möjligaste mån nyttiggöras, förslagsvis genom utarrendering.

En inspektor för institutionen bör utses och har styrelsen funnit det lämpligast att härtill förordnas föreståndaren för svenska institutet i Rom. Det bör åligga inspektor att till styrelsen t. ex. halvårsvis avgiva berättelse angående institutionens förhållanden. För inspektors resekostnader till och från Capri torde böra beräknas ett belopp av förslagsvis 200 kronor.

Styrelsen har uppgjort följande driftkostnadskalkyl för ett vart av de två första åren.

<i>Inkomster.</i>	Kronor
Rumshyror	2 000
Biljettintäkter, netto	14 000
Statsanslag	10 000
	Summa kronor 26 000
<i>Utgifter.</i>	Kronor
Intendentens arvode	10 000
Intendentens resor, <i>högst</i>	1 200
Vaktpersonalens löner	7 500
Inspektors resor	200
Värme och lyse	3 000
Expenser	900
Skatter och onera	2 500
Oförutsedda utgifter	700
	Summa kronor 26 000

Enligt dessa beräkningar skulle således under ett vart av de två första verksamhetsåren erfordras ett statsanslag av 10 000 kronor för instituti-
onens drift.

Styrelsen anser, att det av byggnadsstyrelsen för iståndsättningsåtgär-
der beräknade beloppet av 175 000 kronor bör kunna fördelas på två bud-
getår. Beträffande arvsskatten m. m. ifrågasätter styrelsen, huruvida icke
genom underhandlingar med italienska staten — såsom skedde beträffande
svenska institutet i Rom — befrielse från dessa skatter kunde utverkas.

Styrelsen hemställer slutligen, att Kungl. Maj:t måtte besluta mottaga
donationen samt av 1950 års riksdag utverka *dels* ett engångsanslag för
San Michele iordningställande i överensstämmelse med byggnadsstyrelsens
beräkningar, eventuellt fördelat på två budgetår, och *dels* ett anslag å
10 000 kronor såsom bidrag till driftkostnaderna.

Departementschefen. Syftet med ifrågavarande donation till svenska sta-
ten av egendomen San Michele på den italienska ön Capri är, såsom fram-
går av den lämnade redogörelsen, att främja de kulturella förbindelserna
mellan Sverige och Italien. Donators tanke har varit att tillgodose detta
syfte genom att upplåta San Michele såsom hem för gästande svenska
konstnärer, vetenskapsmän, journalister och andra svenskar med intresse
för italiensk och klassisk kultur och humanistisk forskning över huvud.

Den donerade egendomen innefattar markområden om tillhoppa 5,8 hek-
tar med tillhörande byggnader, trädgårdsanläggningar, vingårdar m. m.
Även lösegendom, delvis av högt konstnärligt eller arkeologiskt värde, ingår
i donationen. Egendomens ekonomiska värde är svårt att fastställa, men är
av tillgängliga uppgifter att döma förhållandevis betydande.

I syfte att utröna förutsättningarna för att utnyttja donationen för därmed avsett ändamål ha utredningar verkstälts dels av byggnadsstyrelsen och dels av styrelsen för svenska institutet i Rom, vilken senare enligt donators uttalade önskan skulle handha förvaltningen av donationen.

En genom byggnadsstyrelsens försorg verkställd besiktning har givit vid handen, att anläggningarna på San Michele icke utan relativt dyrbara iståndsättningsåtgärder lämpligen kunna nyttjas för sitt med donationen avsedda ändamål. Kostnaderna för dessa ha av byggnadsstyrelsen beräknats till 175 000 kronor, varav 130 000 kronor belöpa på byggnader och trädgårdsanläggningar och återstoden, 45 000 kronor, på reparation av antika möbler samt nyanskaffning av möbler och husgeråd m. m. Byggnaderna skola, enligt vad byggnadsstyrelsen förutsatt, med bevarande av deras italienska stil iståndsättas på ett sådant sätt, att framdeles endast underhållsarbeten skulle bli erforderliga. Förutom dessa engångskostnader synes ett mottagande av donationen nödvändigöra visst årligt statsanslag till driften; för de båda första åren har styrelsen för svenska institutet i Rom beräknat behovet av sådant anslag till 10 000 kronor för år.

Styrelsen för svenska institutet i Rom har funnit gynnsamma möjligheter föreligga att — därest förutnämnda anslag beviljas — donationen skall kunna bli av betydande värde för svenskt kulturliv såsom å ena sidan ett centrum för främjande av de svensk-italienska förbindelserna och å andra sidan en härd för svenskt kulturarbete i vidsträckt mening. Styrelsen har förutsatt, att institutionen skulle få karaktär av en självständig stiftelse och förklarar sig villig att fungera som stiftelsens styrelse.

I likhet med styrelsen för svenska institutet i Rom anser jag, att ett fullföljande av donators avsikt kan bidra till att stärka våra för svensk humanistisk bildning betydelsefulla förbindelser med den rika italienska kulturen och även i övrigt bli till gagn för vårt kulturliv. De rådande ekonomiska svårigheterna kunna givetvis trots detta ge anledning till invändningar mot ett mottagande av donationen med hänsyn till därmed sammanhängande ekonomiska förpliktelser. Vid ett vägande av dessa synpunkter mot varandra har jag för egen del funnit övervägande skäl tala för att de anslag beviljas, som torde utgöra en förutsättning för att donationen skall kunna mottagas av staten. Till min positiva inställning har även bidragit det stora intresse, som från officiellt italienskt håll visats i denna angelägenhet och den välvilliga hållning som därvid intagits.

Enligt föreliggande upplysningar rörande gällande italiensk lagstiftning skulle svenska staten, om den genom att mottaga ifrågavarande donation bleve ägare till San Michele, ha att erlägga arvsskatt efter en procentsats, som är progressiv i förhållande till egendomens värde. Vid underhandlingar, som svenska beskickningen i Rom fört med italienska regeringen, har denna emellertid utfäst sig att underställa det italienska parlamentet ett förslag, enligt vilket arvsskatten skulle reduceras till högst 5 procent av egendomens

värde. Denna utfästelse har avgivits under förutsättning av reciprocitet. Sverige skulle alltså för att komma i åtnjutande av den ifrågasatta skatte- lindringen utfästa sig att medgiva italienska staten motsvarande förmåner, för den händelse denna genom testamente skulle komma i besittning av en fastighet i Sverige, avsedd att främja de kulturella förbindelserna mellan Sverige och Italien. Kungl. Maj:t har — under förbehåll av riksdagens godkännande — avgivit en dylik utfästelse. I samband därmed har hos italienska regeringen hemställts om fritagande av all byggnadsmateriel och lös- egendom, som må komma att införas i Italien för att sätta San Michele istånd att tjäna sitt syfte, från såväl tull- och andra importavgifter som gällande importrestriktioner. Kungl. Maj:t har därvid — likaledes under förbehåll av riksdagens godkännande — utfäst sig att medgiva italienska staten samma förmåner i motsvarande fall. — Därest riksdagen godkänner ifrågavarande utfästelser, torde överenskommelse av nämnda innebörd få träffas med italienska regeringen.

Jag tillstyrker således, att medel anvisas för att bestrida de kostnader, som synas erforderliga för att mottaga donationen och använda den för avsett ändamål. Beträffande de för reparations- och andra iståndsättnings- åtgärder erforderliga anslagsmedlen, beräknade till 175 000 kronor, är det möjligt att fördela medelsanvisningen på två budgetår. För nästa budgetår torde ett belopp av 85 000 kronor böra anvisas för detta ändamål. Anslaget torde böra disponeras för upprustningsåtgärder i huvudsaklig överensstäm- melse med byggnadsstyrelsens förslag. Anslagsmedlen torde även böra få disponeras för att tillgodose andra i samband med övertagandet eventuellt uppkommande utgiftsbehov av engångsnatur, i den mån icke andra medel finnas tillgängliga. Det är givetvis önskvärt, att alla möjligheter att minska anslagsbehoven tillvaratagas. Det må i detta sammanhang framhållas, att från enskilt håll visats stort intresse för ifrågavarande angelägenhet. Sålun- da ha, enligt vad jag erfarit, åtskilliga industriföretag förklarat sig beredda att leverera utrustning av olika slag antingen gratis eller mot betydande rabatter, varjämte från enskilt håll ställts vissa garantier för uppkommande arvsskattetekostnader. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört synes det möj- ligt, att engångskostnaderna komma att understiga de beräknade. Jag för- utsätter, att styrelsen för svenska institutet i Rom förebringar utredning härom i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1951/52 till San- Michele-stiftelsen.

Såsom bidrag till driften av stiftelsen torde vidare för nästa budgetår böra anvisas ett anslag av 10 000 kronor. Även ifråga om driftsanslaget är det givetvis önskvärt att alla besparingsmöjligheter utnyttjas, exempelvis, såsom styrelsen för Rom-institutet antytt, genom att efter ombyggnads- perioden intendentstjänsten omregleras till deltidsbefattning.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande utnyttjandet av San

Michele och verksamheten därstädes. De synpunkter och förslag, som härutinnan framförts av byggnadsstyrelsen och styrelsen för svenska Rom-institutet, torde kunna tjäna som grund för ytterligare överväganden. Ett visst samarbete med svenska institutet i Rom synes av naturliga skäl böra komma till stånd. Det synes emellertid angeläget att institutets och San Michele-institutionens ekonomiska angelägenheter hållas isär. Det torde därför vara lämpligt att institutionen å San Michele får karaktären av en särskild stiftelse, varvid svenska Rom-institutets styrelse tillika skulle kunna fungera såsom stiftelsens styrelse. Härigenom skulle man även tillmötesgå testators önskan om att svenska institutet i Rom skall omhänderha egendomen.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att godkänna Kungl. Maj:ts i det föregående omnämnda utfästelser till italienska regeringen;

dels ock att för budgetåret 1950/51 anvisa

a) till *Vissa iståndsättningsåtgärder å San Michele* ett reservationsanslag av 85 000 kronor;

b) såsom *Bidrag till driften av stiftelsen San Michele* ett anslag av 10 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Ekströmer.
